



FINANČNÍ POMOC ČLENSKÝM STÁTŮM EU

Evropské mechanismy finanční pomoci slouží k zachování finanční stability EU a eurozóny, neboť finanční problémy v jednom členském státě mohou mít výrazný dopad na makrofinanční stabilitu v ostatních členských státech. Finanční pomoc je spojena s makroekonomickou podmíněností (má spíše charakter půjčky než fiskálního převodu), aby se zajistilo, že členské státy, které tuto pomoc obdrží, provedou nezbytné fiskální, hospodářské a strukturální reformy a reformy mechanismů dohledu. Tyto reformy jsou dohodnuty a popsány ve zvláštních dokumentech (memorandech o porozumění), jež jsou zveřejněny na internetových stránkách [Komise](#) a případně na internetových stránkách věnovaných [Evropskému mechanismu stability](#). V reakci EU na krizi COVID-19 byla navržena řada dalších finančních nástrojů, které mají pomoci členským státům zotavit se z této krize a zvýšit odolnost jejich ekonomik vůči otřesům.

PRIMÁRNÍ PRÁVNÍ RÁMEC

- Článek 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU).
- Články 2–5, 119–144 a 282–284 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).
- Protokoly č. 4, 12, 13 a 14 připojené k SFEU.

CÍLE

Mechanismy pro poskytování finanční pomoci členským státům mají sloužit k zachování finanční stability EU a eurozóny. Jsou základními prvky pevnějšího rámce pro správu ekonomických záležitostí hospodářské a měnové unie ([2.6.4](#)).

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Členské státy EU zřídily v květnu 2010 dočasný mechanismus stabilizace, aby tak ochránily svou finanční stabilitu v situaci krize státního dluhu. Jeho součástí jsou dva úvěrové programy:

1. Evropský mechanismus finanční stabilizace ([EFSM](#))

V rámci [EFSM](#) si Komise může na finančních trzích vypůjčit jménem Unie až 60 miliard EUR, na které se vztahuje implicitní rozpočtová záruka EU. Z EFSM lze poskytnout pomoc všem členským státům EU.

Tento mechanismus byl aktivován pro Irsko, Portugalsko a Řecko (jako systém překlenovacího financování).



Od vytvoření Evropského mechanismu stability (ESM) je EFSM vyhrazen zejména pro mimořádné situace, kdy pro jeho užití existují praktické, procesní nebo finanční důvody. Zpravidla se používá před finanční pomocí ESM nebo souběžně s ní.

2. Evropský nástroj finanční stability ([EFSF](#))

Skutečná celková úvěrová kapacita nástroje EFSF, který byl zřízen členskými státy eurozóny jako dočasný mechanismus, činí 440 miliard EUR. Úvěry jsou financovány dluhopisy EFSF a jinými dluhovými nástroji na kapitálových trzích a zajištěny podílníky (členské státy eurozóny).

Tento nástroj byl aktivován pro Irsko, Portugalsko a Řecko. Od vytvoření ESM není z EFSF poskytována žádná další finanční pomoc.

B. V říjnu 2012 byl vytvořen mechanismus trvalé podpory v podobě Evropského mechanismu stability ([ESM](#)), který by zřízen [mezivládní dohodou](#) (tj. mimo právní rámec EU).

ESM je v současnosti jediným stálým nástrojem [finanční pomoci](#) členskými státy eurozóny. Jeho skutečná úvěrová kapacita činí 500 miliard EUR. Úvěry jsou financovány z výpůjček ESM na finančních trzích a zajištěny podílníky (členské státy eurozóny).

Z ESM byla poskytnuta finanční pomoc [Španělsku, Kypru a Řecku](#). Komise a ESM zavedly při poskytování pomoci členskými státy eurozóny podrobné postupy pro jejich [pracovní vztah](#).

ESM nabízí finanční pomoc prostřednictvím různých [úvěrových nástrojů](#). V rámci reakce EU na krizi COVID-19 se členské státy eurozóny dohodly na novém dočasném nástroji – nástroji pro [podporu v krizi způsobené pandemií](#).

V listopadu 2020 dosáhly členské státy eurozóny dohody o reformě smlouvy o ESM s cílem posílit její soubor nástrojů a mandát. Mezi klíčové změny patří zřízení společného jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí (SRF), které má sloužit jako záchranná síť v rámci řešení krizí bank, posílení úlohy při definování a sledování programů finanční pomoci, jakož i dalších nástrojů na podporu udržitelnosti dluhu. Pozměněná smlouva v současné době čeká na ratifikaci ze strany Itálie, teprve poté může vstoupit v platnost.

C. Dne [6. prosince 2017](#) předložila Komise návrh na transformaci ESM na Evropský měnový fond ([EMF](#)).

Tento nový subjekt by byl zakotven v právním rámci EU a zároveň by v podstatě zachoval finanční a institucionální struktury ESM. Kromě toho by EMF poskytl společný mechanismus jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí v rámci bankovní unie. V březnu 2019 přijal Parlament [usnesení](#) o návrhu Komise. V květnu 2013 vstoupil v platnost tzv. balíček dvou právních předpisů, který sestává ze dvou nařízení ([\(EU\) č. 472/2013](#) a [\(EU\) č. 473/2013](#)) platných pro členské státy eurozóny. Tento balíček představuje jeden ze základních kamenů pevnějšího rámce pro správu ekonomických záležitostí hospodářské a měnové unie.



Zejména nařízení č. 472/2013 zpřísňuje postupy sledování a dohledu nad členskými státy, které se potýkají se závažnými problémy v oblasti finanční stability či udržitelnosti veřejných financí nebo jimž takové problémy hrozí.

Podle tohoto nařízení může Komise rozhodnout, že členský stát bude podléhat zvýšenému dohledu, pokud je pravděpodobné, že by jeho obtíže v oblasti finanční stability mohly vést k efektům přelévání i na další části eurozóny. Členský stát, který požádá o finanční pomoc, musí po dohodě s Komisí vypracovat návrh makroekonomického ozdravného programu (příčemž Komise jedná ve spolupráci s ECB a případně MMF).

Uvolnění finanční pomoci je tedy spojeno s makroekonomickou podmíněností, konkrétně se souborem opatření, jejichž účelem je řešit zdroje nestability. Tím je zajištěno, že členské státy, které tuto pomoc obdrží, provedou nezbytné fiskální, hospodářské a strukturální reformy a reformy mechanismů dohledu.

Finanční pomoc je uvolňována v tranších a její poskytování může tedy být pozastaveno v případě, že přijímající členský stát neplní povinnosti stanovené v ozdravném programu.

D. [Nástroj podpory platební bilance](#)

Od února 2002 je pro členské státy mimo eurozónu, které mají potíže nebo jim vážně hrozí potíže s vnějším financováním, dostupný nástroj podpory [platební bilance](#).

Úvěry mají obvykle podobu střednědobé finanční pomoci poskytované zpravidla ve spolupráci s MMF. Finanční pomoc je podmíněna prováděním politik zaměřených na řešení základních hospodářských problémů. Finanční podpora platební bilance byla poskytnuta [Maďarsku](#), [Rumunsku](#) a [Lotyšsku](#).

E. Reakce EU na COVID-19

V reakci na krizi způsobenou onemocněním COVID-19 předložila EU [komplexní reakci](#), která zahrnovala řadu finančních nástrojů na podporu úsilí členských států v boji proti krizi a jejím dopadům. Patří k nim evropský nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci ([SURE](#)) a evropský nástroj na podporu oživení ([NGEU](#)), zejména prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost ([RRF](#)).

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Přijetím tzv. balíčku dvou právních předpisů Parlament přispěl k vytvoření právního rámce EU pro posílenou správu ekonomických záležitostí v eurozóně, a to jak ve vztahu k rozpočtové kontrole, tak pokud jde o rozhodovací a kontrolní postupy členských států podstupujících makroekonomický ozdravný program.

Parlamentu je navíc v rámci tohoto balíčku svěřena výraznější kontrolní funkce, neboť příslušný výbor může vyzvat dotčené instituce (Komisi, Radu, Euroskupinu, ECB a MMF), aby s ním zahájily dialog o ekonomických otázkách. Příslušný výbor v Parlamentu má právo být v různých případech informován, a to při přípravě makroekonomického ozdravného programu a při jeho provádění.

Ve svém usnesení o návrhu Komise na přeměnu ESM na EMF navrhl Parlament sepsání protokolu o dočasném memorandu o spolupráci mezi ESM a Parlamentem.



Toto memorandum o spolupráci by mělo za cíl zlepšit interinstitucionální dialog mezi ESM a Parlamentem a posílit transparentnost a odpovědnost ESM.

Parlament má navíc mandát ke [kontrole](#) RRF, zejména prostřednictvím pravidelných dialogů o oživení a odolnosti s Komisí a také prostřednictvím ad hoc pracovní skupiny pro RRF.

MAJA SABOL / GIACOMO LOI
10/2023

